

รายงานผลการตรวจติดตามและประเมินผลความคุ้มค่า
โครงการ ๑ อำเภอ ๑ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓, ๒๕๕๔

คำนำ

เอกสารเล่มนี้ เป็นเอกสารสรุปผลการติดตามและประเมินผลความคุ้มค่าโครงการ ๑ อำเภอ ๑ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓, ๒๕๕๔ (หลังดำเนินการ) ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์โครงการต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีความรักใคร่สามัคคีในชุมชน ตลอดจนการปลูกฝังการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพึ่งพาตนเองได้ให้มีความสุขในการดำเนินชีวิต โดยหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์กันในตัวที่ดีพอสมควร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นคำตอบต่อการสร้างทางสายกลางในวิถีการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคม

ดังนั้น เพื่อต้องการทราบผลการดำเนินงาน ความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินผลโครงการ ๑ อำเภอ ๑ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น (หลังดำเนินการ) และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารการติดตามและประเมินผลเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ และใช้เป็นข้อมูลประกอบ การพิจารณาทบทวนการปฏิบัติงานของส่วนราชการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำผลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาปรับปรุงการผลดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุด

ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการ กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ทำการติดตามและประเมินผลโครงการดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งได้นำเสนอผลการติดตามและประเมินผลโครงการต่อผู้บริหารและเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้รับทราบ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการติดตามและประเมินผลเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานในครั้งต่อไป

ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการ

กองแผนและงบประมาณ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

สิงหาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่	
1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล	2
ขอบเขตการติดตามและประเมินผล	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ระเบียบวิธีการติดตามและประเมินผล	3
นิยามคำศัพท์	3
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	4
แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่น	8
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด	13
แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ	20
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนกับการเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง	22
3 ระเบียบและวิธีการติดตามประเมินผล	
ประชากร	24
เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล	24
การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	25
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
การนำเสนอ	25
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
5 สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ	31
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. คู่มือติดตามและประเมินผลการจัดทำและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- คุษฎี आयวัฒน์ และคณะ. 2535. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนห้วยม่วงโครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คุษฎี आयวัฒน์ และคณะ. 2535. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนห้วยม่วงโครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- ทัดดาว บุญปาล. 2530. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ ตำบลสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทัศนีย์ ไทยภริมา. 2545. การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง. กรุงเทพฯ.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรัชญา เวสารัชช. 2545. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ
- ประดับ กลัดเข็มเพชร. 2548. คู่มือฝ่ายต้นน้ำลำธาร. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สำนักชลประทานที่ 1 กรมชลประทาน
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2535. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2534. หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์.
- วิญญู อังคนารักษ์. 2518. แนวคิดในการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย.

สำเร็จ จันทรสุวรรณ, สุวรรณ บัวทวน. 2527. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปิยะวัตติ บุญ-หลง, 2549. เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. 2552 . แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
ขอนแก่น ประจำปี 2553-2555 กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. 2553. เอกสารข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

ประจำปี 2553. กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. 2551, 2552 เอกสารโครงการ 1 หมู่บ้าน 1 อำเภอเศรษฐกิจ
พอเพียง กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.

ค้นหาจากเว็บไซต์ <http://www.google.co.th> / <http://www.trf.or.th>

การติดตามและประเมินผลโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553 และ 2554

.....
คณะที่ปรึกษา

1. ดร.พงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. นายสุชาติ โคตรทุม ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
3. นางสมาลี ฐานวิเศษ รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
4. นายธาดา พรหมสาขา ณ สกลนคร รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
5. นางสาวนงลักษณ์ รัตนจันทร์ รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา

1. นายสุรสิทธิ์ เคนพรม สมาชิกสภา อบจ.ชก เขต อ.หนองเรือ กรรมการ
- ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. นายวุฒิพร ศรีมังกรแก้ว สมาชิกสภา อบจ.ชก เขต อ.เมืองขอนแก่น กรรมการ
- ปริญญาตรี สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- ปริญญาโท
4. นายทองเลื่อน ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น กรรมการ
- ข้าราชการบำนาญ อดีตเจ้าหน้าที่พัสดุ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
5. นายชัยเลิศ จันทร์ ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น กรรมการ
ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหัวบึง ตำบลพังทวย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
6. ท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น กรรมการ
7. โยธาธิการและผังเมือง กรรมการ
8. นายสุชาติ โคตรทุม รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นกรรมการ
- ปริญญาตรี สาขา มหาวิทยาลัย
- ปริญญาโท สาขา มหาวิทยาลัย
9. รองศาสตราจารย์ วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
ข้าราชการบำนาญ
- ปริญญาตรี สาขารัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปริญญาตรี สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาโท สาขาสังคมวิทยามหาบัณฑิต(สังคมสงเคราะห์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10. นายประยุทธ์ ชาญนุวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
ข้าราชการบำนาญ
- ปริญญาตรี สาขารัฐศาสตรการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาตรี สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11. นายเพชร มูลป้อม ผู้อำนวยการกองแผนและงบประมาณ กรรมการ
- ปริญญาตรี สาขารัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปริญญาโท ศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร้การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนรอดพ้น สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยดำรงอยู่ภายใต้แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาใหญ่ของเกษตรกรภาคอีสานคือการ กระทบน้ำ ใช้น้ำ น้ำ ป่า อากาศ และสภาพร่างกายของคนที่เป็นเกษตรกร ผลกระทบที่ชัดเจนที่สุดคือ ปัญหาดินเค็ม การขาดน้ำในหน้าแล้งเพื่อทำการเกษตร น้ำท่วมในหน้าฝน ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ และที่หนักสุดคือปัญหา ความยากจน เป็นความยากจนอันเกิดจากการใช้ชีวิตอย่างเกินพอดี เกิดจากระบบคิดที่ว่า ทำมากได้มาก โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาในภายหลัง เหล่านี้แม้จะเกิดจากข้อผิดพลาดของเกษตรกรบางส่วน และเกิดจากแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกัน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภารกิจสำคัญในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะ ตลอดจนถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้มีความเจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้น เพื่อสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2553,2554

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการตามโครงการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจและมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำเป็นต้องตรวจติดตามและประเมินผล หลังดำเนินการ กอปรกับระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 หมวด 6 ข้อ 29 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา เนื่องจากการตรวจติดตามและประเมินผล มีความสำคัญที่จะช่วยผู้บริหารได้ตัดสินใจ พิจารณาในการพัฒนาองค์กร รวมถึงการติดตามและประเมินผลจะได้คำตอบที่ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว ในการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ของการพัฒนา การพัฒนาทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสถานการณ์การพัฒนาปัจจุบันจะต้องรู้จักเริ่มดำเนินการ ระหว่างหลังการดำเนินการผลของการตรวจติดตามและประเมินผลจะเป็นคำตอบที่ชัดเจน การจัดทำโครงการจะได้รับความสนใจหรือไม่ขึ้นอยู่กับคำตอบการประเมินผล ผู้รับผิดชอบกิจกรรม จะมุ่งเน้นที่จะทำโครงการมากขึ้น หากมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน

ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการ กองแผนและงบประมาณ จึงได้จัดทำโครงการตรวจติดตามและประเมินผลความคุ้มค่าโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2553,2554 (หลังดำเนินการ)

2. วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล

2.1 เพื่อติดตามและประเมินผลโครงการว่าคุ้มค่า บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2.2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในการพัฒนาในครั้งต่อไป

3. ขอบเขตการติดตามและประเมินผล

3.1 ประชากร คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2553 และ 2554

3.2 ขอบเขตพื้นที่ คือ หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2554 ที่อำเภอเมือง บ้านท่าแร่ อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน อำเภอมัญจาคีรี บ้านชีวังแคน อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง

3.3 ในเชิงระยะเวลา คือ ทำการติดตามและประเมินผลความคุ้มค่าโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือน มีนาคม - มิถุนายน 2555

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้ทราบถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่า และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

4.2 ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

4.3 ได้ทราบผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในครั้งต่อไป

5. ระเบียบการติดตามและประเมินผล

1. ใช้ระเบียบการติดตามและประเมินผลในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจ ความคุ้มค่า และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

2. ระเบียบสถิติที่ใช้ในการประเมิน ใช้เกณฑ์ความถี่ของคะแนน และจำนวนร้อยละในการเปรียบเทียบ โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ประมวลผลข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ที่ได้จากการลงพื้นที่ สัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่

6. นิยามศัพท์

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานครและการปกครองพิเศษเมืองพัทยา ในการศึกษาี้ หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. โครงการตามข้อบัญญัติ หมายถึง โครงการที่ผ่านคณะกรรมการขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพิจารณา และผ่านสภาท้องถิ่นแล้วพร้อมได้ประกาศเป็นข้อบัญญัติประจำปีงบประมาณ 2553 นี้เท่านั้น
3. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตระหนักรู้ รับรู้ มีโอกาสเข้ามาแสดงบทบาท ทศนคติ และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาชุมชนของตนเอง เป็นการเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และความชำนาญและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและมีทักษะของประชาชนในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการภูมิปัญญาที่เหมาะสมชัดเจน โปร่งใส ต่อเนื่อง และเป็นระบบ ตั้งแต่การเสนอโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ การประชาสัมพันธ์โครงการ การแสดงความคิดเห็น การประเมินผลโครงการ
4. ประชากร หมายถึง เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2553 และ 2554
5. กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2554 ที่อำเภอเมือง บ้านท่าแร่ อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน อำเภอมัญจาคีรี บ้านชีวังแคน อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง
6. ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจ ตามทัศนคติ ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดของประชากรที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรในพื้นที่
7. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ หมายถึง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามประจำปีงบประมาณ 2553,2554 ที่นำมาประมวลผลนี้ เท่านั้น
8. เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตนเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนโดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังที่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การติดตามและประเมินผลความคุ้มค่าโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ แนวทางการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถพึ่งตนเองได้ และทราบผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการติดตามและประเมินผล ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
5. แนวคิดการดำเนินงานโครงการ รูปแบบชุมชนกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

(1) ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า “การมีส่วนร่วม” นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายคน เช่น

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุม การใช้ และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน การสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชนสมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตน ในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชน

ดุชฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยในการเข้าร่วมอาจจะเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งกลุ่มหรือองค์กร

อภิชัย พันธเสน (2539) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมอาจเริ่มต้นจากการพัฒนามาจากข้างล่างแทนวิธีการพัฒนามาจากนโยบายเบื้องบน จุดเริ่มต้นคือการกระจายอำนาจของการวางแผนจากส่วนกลางไปเป็นการวางแผนส่วนภูมิภาค

กล่าวโดยสรุปแล้ว “การมีส่วนร่วม” ของประชาชนมีความหมายเป็น 2 นัยด้วยกัน คือ (พรชัย รัตมีแพทย์, 2540)

1. ความหมายอย่างกว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

2. ความหมายอย่างแคบ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนงานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ทัตดาว บุญपाल (2530) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของชุมชนของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจตกต่ำ จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง นอกจากนั้นแล้วได้มีการแหล่งอำนาจและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน 13 ตัวแปร ซึ่งจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คือ ด้านการศึกษา และการเงินเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานภาพทางสังคม แหล่งอำนาจทั้งสองชนิดนี้ ถ้าผู้ใดได้ครอบครองหรือมีไว้ ก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงในชุมชน โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

ดังนั้น จึงสรุปการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การพัฒนาทั้งในแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่

(2) ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์ (2526) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ร่วมคิด : สภาพปัญหาที่มีอยู่ และสาเหตุปัญหา
2. ร่วมวางแผน : วิเคราะห์สาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาทางเลือก
3. ร่วมดำเนินการ : ดำเนินงานตามโครงการและแผนกำหนดโครงการและแผนงาน
4. ร่วมติดตามประเมินผล : ประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะ ๆ และแก้ไข

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องให้บรรลุมัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ 8 ประการ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร
  2. ร่วมคิดหรือสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาขององค์กร หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือสนองความต้องการขององค์กร
  3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือแก้ไขและสนองความต้องการขององค์กร
  4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
  5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
  6. ร่วมการลงทุนโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
  7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
  8. ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้
- ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดไป

อดิน ระพีพัฒน์ (2527) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ก็คือ การที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมจัดการ ร่วมดำเนินการ และร่วมตัดสินใจในกิจกรรมนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายตลอดจนร่วมติดตามการประเมินผลงานด้วย

(3) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมลักษณ์ ไชยเสรีฐ (2549) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย

(4) เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มี 3 ประการ คือ

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้เข้าร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใด ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

2. ต้องมีความเสมอภาค บุคคลที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ

3. ต้องมีความสามารถ บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม มี 3 ด้าน คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีความชัดเจนและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่บุคคลจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐานโดยแท้จริงนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุกประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่ว ๆ ไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
2. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
3. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
4. การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
5. ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของบุคคลจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมี

ประสิทธิภาพสูงสุดการมีส่วนร่วม เป็นการกระจายโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วม และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากบุคคล

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายความหมายซึ่งส่วนใหญ่จะมีหลักการสำคัญที่คล้ายกัน ดังนี้ อุทัย หิรัญโต (2523) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชน ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการ บางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุม ของรัฐหาได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ประหยัด หงษ์ทองคำ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น(Local Government) เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นตนเอง เพื่อสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) อ้างอิงมาจาก Daniel Wit (1967) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลาง ให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชน ในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยองค์กรนั้นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง แต่มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นของตน

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (1951) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

โจน เจ. คลาร์ก (1957) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และหน่วยการปกครอง ดังกล่าวนี้อาจจัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

แฮร์ริส จี. มอนตากู (1984) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหาร การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถใช้ได้โดยปราศจาก การควบคุมของหน่วย การบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้ บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ประทาน คงฤทธิศึกษากร(2535) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผล สืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครอง ของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

วิลเลียม เอ. รัอบสัน (1953) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์การที่จำเป็นในการปกครอง(Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น

จากนิยามต่าง ๆ ข้างต้นสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นได้ในสาระสำคัญดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร : 2539)

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ของไทยจัดเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่น จะต้องมียุทธศาสตร์ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็น รัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขต ที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล จะมีคณะเทศมนตรี เป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือ ในแบบกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายบริหารสภากรุงเทพมหานคร จะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ชวงค์ ฉายะบุตร (2539) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อานไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชนจากการที่การปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมา ซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2518) โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียง ประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล, 2521)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งยวดอันหนึ่ง ก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน, 2525)

3. การปกครองท้องถิ่น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระ ของรัฐบาลเนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

3.1 ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

3.2 รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกัน ย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

3.3 กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง

ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และไม่แน่ว่าจะสนองความต้องการของท้องถิ่นทุกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการเองแล้ว ภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุม ดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ หรือกิจการใหญ่ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็น ผู้รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติ ไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทย ผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็น นายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ (วิญญู อังคณารักษ์, 2518)

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเอง การปกครองท้องถิ่น โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบท ที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระ ในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3.1 ประวัติและความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 พระราชบัญญัตินี้มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ว่าด้วยเรื่องเทศบาล และส่วนที่ 2 ว่าด้วยเรื่องสภาจังหวัด การจัดตั้งสภาจังหวัดในครั้งแรกนี้ได้กำหนดให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้ามาเป็นสมาชิกโดยให้สมาชิกสภาจังหวัดมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดต่อมาปี พ.ศ. 2481 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 เพื่อแยกกฎหมายที่เกี่ยวกับสภาจังหวัดโดยเฉพาะ โดยแยกออกมาต่างหากจากพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายขึ้นมาใหม่ คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร และกำหนดให้สภาจังหวัดซึ่งประชาชนเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในสภาจังหวัดเป็นสภานิติบัญญัติ มีหน้าที่ควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารและนอกจากนั้นยังมีอำนาจหน้าที่สอบถามการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดด้วย บทบาทหน้าที่ที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คือการพัฒนาท้องถิ่น ต่อมา พ.ร.บ. องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับการแก้ไขปรับปรุง บทบาท อำนาจหน้าที่และโครงสร้างการบริหารงานใหม่จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่คือพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และในปี พ.ศ. 2542 ก็มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกครั้งจนถึงปัจจุบัน

3.2 โครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ มาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่น เรียกว่า “สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด” จากทุกอำเภอและกิ่งอำเภอรวมกัน ทำหน้าที่ในสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อการออกข้อบัญญัติงบประมาณ การกำหนดนโยบาย การอนุมัติจัดทำแผนพัฒนาการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ให้เป็นไปตามมติของสภา สำหรับจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร ตามทะเบียนราษฎรล่าสุดท้ายที่มีการเลือกตั้ง คือ ในจังหวัดที่มีราษฎรไม่เกิน ห้าแสนคน มีได้ 24 คน มีราษฎรตั้งแต่ห้าแสนคนไม่เกินหนึ่งล้านคน มีได้ 30 คน มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งล้านคนไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนคน มีได้ 36 คน มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งล้านห้าแสนคนไม่เกินสองล้านคน มีได้ 42 คน และมีราษฎรตั้งแต่สองล้านคนขึ้นไป มีได้ 48 คน ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 9 โดยจะอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

2. ฝ่ายบริหาร นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปัจจุบันมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2546 (เดิมมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยกัน) และให้นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่งตั้ง รองนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ขึ้นเป็นคณะผู้บริหารสำหรับจำนวนที่จะแต่งตั้งได้นั้นให้ถือจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหาร

บริหารส่วนจังหวัดเป็นเกณฑ์ คือ จังหวัดใดที่มีสมาชิกสี่สิบสี่คนหรือ สามสิบคน แต่งตั้งได้ 2 คนจังหวัดใด ที่มีสมาชิกสามสิบหกคนหรือสี่สิบสองคน แต่งตั้งได้ 3 คน และจังหวัดใดที่มีสมาชิกสี่สิบแปดคน แต่งตั้งได้ 4 คนตามลำดับ ซึ่งได้กำหนดไว้ตาม พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 35 ทั้งนี้ มีหน้าที่ในการบริหารงานตามภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล เพื่อความมั่นคงความสงบเรียบร้อย และประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม

3.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

กรอบนโยบายของพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ ม. 45 องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

- 1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
- 2) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- 3) สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- 4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
- 5) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
- 6) อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2548 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล
- 7) คຸ້ມครอง ดູແລ และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) ทำนุบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 9) จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการท้องถิ่นที่อยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนจังหวัดและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 10) จัดทำกิจกรรมอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคอาจมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติได้ ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีดังนี้

ม. 17 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

2) การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาท้องถิ่น

3) การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

4) การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

5) การคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6) การจัดการศึกษา

7) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร ในการพัฒนาท้องถิ่น

9) การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม

10) การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม

11) การกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลรวม

12) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ

13) การจัดการและดูแลสถานีขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ

14) การส่งเสริมการท่องเที่ยว

15) การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน และการทำกิจการไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือร่วมกับบุคคลอื่น หรือจากสหการ

16) การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

17) การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง

18) การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

19) การจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

20) การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ และหอจดหมายเหตุ

21) การขนส่งมวลชน และการวิศวกรรมจราจร

22) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

23) จัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด

24) จัดทำกิจกรรมไดอันเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

25) สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น

26) การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

- 27) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
 28) จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็น
 อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
 29) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

3.4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช พ.ศ. 2550 หมวดที่ 14 มาตราที่ 281 - 290 การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ท้องถิ่น มีอิสระในการปกครองตนเอง เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย การปกครองการบริหาร การบริหารบุคคลการเงินและการคลัง และการมีอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะ ดังนั้น การที่จะให้เจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลในทางปฏิบัติและเกิดการพัฒนาระบบการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีกฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการจัดการบริการสาธารณะเพื่อไม่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละเลยหรือเพิกเฉยต่อทางด้านสังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน รัฐธรรมนูญ หมวดที่ 14 ที่ว่าด้วย การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นพันธะสัญญาที่มอบให้แก่ประชาชน โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จึงเป็นกลไกทางกฎหมายที่เกิดขึ้นเพื่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญกฎหมายฉบับนี้จึงมีความสำคัญ และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ พระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก วันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 โดยมีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรรับผิดชอบการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ

3.5 บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งครอบคลุมงานบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 31 ประการ และจะเห็นได้ว่าการจัดระบบบริการสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ ให้มีความสำคัญทั้งในการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานสังคมควบคู่ไปกับงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญและจัดให้มีขึ้นโดยจะดำเนินการเองหรือจัดให้ผู้อื่นดำเนินการก็สามารถทำได้ ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่น คือ การพัฒนา "คน" ให้มีคุณภาพและศักยภาพ ซึ่งสามารถจำแนกอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

3.6 โครงสร้างและอัตรากำลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2540 แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จากทุกอำเภอ และกิ่งอำเภอรวมกันจำนวน 42 คน ทำหน้าที่ในสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อทำการออกข้อบัญญัติงบประมาณ การกำหนดนโยบาย การอนุมัติ การจัดทำแผนพัฒนา การกำกับดูแล การปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามมติของสภา

2. ฝ่ายบริหาร มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2555 คือ นายพงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์ เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ที่ ถนนหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นและฝ่ายบริหาร

ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 คน เป็นการเลือกตั้งโดยตรงโดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และมีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่งตั้งโดยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 3 คน

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 42 คน ประกอบด้วย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 คน และมีคณะกรรมการประจำสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดรวม 14 คณะได้แก่

1. คณะกรรมการสามัญประจำสภาฯ
2. คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม
3. คณะกรรมการแปรญัตติร่างข้อบัญญัติ
4. คณะกรรมการสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการประชาชน
5. คณะกรรมการส่งเสริมอาชีพ
6. คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามมติสภา อบจ.ขอนแก่น
7. คณะกรรมการสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม
8. คณะกรรมการกีฬา - ท่องเที่ยว
9. คณะกรรมการประชาสัมพันธ์
10. คณะกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตารางแสดงอัตรากำลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2555

ที่	ส่วนราชการ	จำนวนอัตรากำลัง				
		ข้าราชการ	ลูกจ้างประจำ	พนักงานจ้างผู้เชี่ยวชาญ	พนักงานจ้างตามภารกิจ	พนักงานจ้างทั่วไป
1	สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	25	10	-	10	2
2	กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	7	-	-	4	-
3	กองแผนและงบประมาณ	18	-	1	3	-
4	กองคลัง	24	1	-	1	-
5	กองช่าง	57	18	-	23	6
6	กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	19	-	1	2	-
7	กองกิจการขนส่ง	10	1	-	21	-
8	กองพัสดุและทรัพย์สิน	16	-	-	2	-
9	หน่วยตรวจสอบภายใน	2	-	-	-	-
10	กองการเจ้าหน้าที่	16	-	1	2	-
11	โรงเรียน 19 โรงเรียน	508	27	-	19	10
รวม		702	56	3	72	18

ที่มา : กองการเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ณ วันที่ 5 มกราคม 2555

การติดตามและประเมินแผนพัฒนา

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 หมวด 6 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการติดตามและประเมินผลงานตามโครงการ กำหนดดังนี้

ข้อ 28 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

- (1) สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
- (2) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมคัดเลือกจำนวนสองคน
- (3) ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
- (4) หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกจำนวนสองคน
- (5) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน

โดยให้คณะกรรมการคัดเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ และกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ กรรมการตามข้อ 28 ให้ผู้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

ข้อ 29 คณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) กำหนดแนวทางวิธีการในการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา
- (2) ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
- (3) รายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้เปิดโอกาสโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติ และปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ดังนี้

ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกรเป็นเศรษฐกิจพอเพียง แบบพื้นฐานเทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝน และประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง โดยมีข้อสมมุติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคและยังชีพได้ในระดับหนึ่ง และใช้ที่ดินส่วนอื่นๆ สนองความต้องการขั้นพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ที่สนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม สหกรณ์ หรือเครือข่ายวิสาหกิจที่มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้น แล้วร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนร่วมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตนเอง ทำให้ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้นๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ที่ส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอด

ภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่ที่ประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิต

4.1.แนวคิดเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนรอดพ้น สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนทุกระดับเกิดความเข้าใจและนำไปใช้ชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้ อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้ เข้มแข็ง รักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่างๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทยในที่สุด

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการทำงานในลักษณะ เครือข่ายและการระดมพลังจากทุกภาคส่วน ได้แก่ เครือข่ายด้านผู้นำทางความคิด เครือข่ายด้านประชา สังคม เครือข่ายด้านสื่อมวลชนและประชาชน เครือข่ายด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน เครือข่าย ด้านองค์กรภาคธุรกิจเอกชน เครือข่ายด้านองค์กรภาครัฐ เครือข่ายด้านวิชาการ เครือข่ายด้านสถาบัน การเมือง

4.2 ความสำคัญของวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งวิถีในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต แต่ความลึกซึ้งของ เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การเป็นวิถีในการดำรงชีวิตที่จะนำไปสู่ชีวิตที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีความทุกข์ลดน้อยลง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้นดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งวิถีและวิถีในการดำรงชีวิต ในแง่ของการเป็นวิถีในการประกอบอาชีพ จุดเน้นของเศรษฐกิจพอเพียงจะอยู่ที่การมีภูมิคุ้มกัน เนื่องจากการมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะช่วยให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ในลักษณะไม่เสี่ยงมากจนเกินไป ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดเดาล่วงหน้าได้ หรือถ้าหากได้รับผลกระทบจากการมี ภูมิคุ้มกัน เนื่องจากการมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะช่วยให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ในลักษณะไม่เสี่ยงมาก จนเกินไป ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดเดาล่วงหน้าได้ หรือถ้าหากได้รับ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดเดาล่วงหน้าได้ หรือถ้าหากได้รับผลกระทบก็จะสามารถฟื้น ตัวได้ในเวลารวดเร็วพอสมควร แต่การจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้นั้นต้องมาจากการพึ่งตัวเองได้ในเวลารวดเร็ว พอสมควร แต่การจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้นั้นต้องมาจากการพึ่งตัวเองให้ได้เป็นส่วนใหญ่ หมายถึงใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่เองหรือหาได้ง่ายท้องถิ่นให้มากที่สุด ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สามารถจัดการได้หรือ

ควบคุมได้ หรือมีทุนของตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นทุนมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องสติปัญญาประกอบกับความสามารถส่วนบุคคลทุนทางสังคม และวัฒนธรรมคือการช่วยเหลือเกื้อกูลและร่วมมือกัน ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางกายภาพที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีในการผลิตตลอดจนภาวะการณ์ตลาดที่สามารถจัดการได้โดยไม่ยากจนเกินไป

4.3 รูปแบบเกษตรแห่งความพอเพียง

ปัญหาใหญ่ของเกษตรภาคอีสานคือการ กระทบน้ำ ใช้น้ำ ป่า อากาศ และสภาพร่างกายของคนที่เป็นเกษตรกร ผลกระทบที่ชัดเจนที่สุดคือ ปัญหาดินเค็ม การขาดน้ำในหน้าแล้ง น้ำท่วมในหน้าฝน ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ และที่หนักสุดก็คือปัญหา ความยากจน เป็นความยากจนอันเกิดจากการใช้ชีวิตอย่างเกินพอดี เกิดจากระบบคิดที่ว่า ทำมาก ได้ มาก โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาในภายหลัง เหล่านี้แม้จะเกิดจากข้อผิดพลาดของตัวเกษตรกร บางส่วนก็เกิดจากแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นกัน

วิถีปราชญ์ชาวบ้าน - วิถีแห่งความพอดี

ในขณะที่กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ของภาคอีสานกำลังเร่งระดมปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้น้ำ สารเคมีและปุ๋ยทุกชนิดบนแปลงนาและแปลงผักของตัวเองแต่ ณ อีกด้านหนึ่งก็ยังมีกลุ่ม ปราชญ์ประณีต ด้วยการดึงเอาประสบการณ์ในการทำเกษตรของแต่ละคนมาใส่ในพื้นที่ดินแปลงเล็ก ๆ ขนาด 1 ไร่ สำหรับแนวคิดของการทำเกษตรประณีต เนื้อหาสาระคือต้องการเปลี่ยนวิถีคิดใหม่ของเกษตรกร เนื่องจากระบบการทำเกษตรที่ผ่านมานั้น มีการคิดกันเพียงหยาบ ๆ ว่าที่ดิน 1 ไร่คือพื้นที่ 1,600 ตารางเมตร และก็ลงมือปลูกโดยไม่คำนึงถึงสภาพของพื้นที่ดิน แหล่งน้ำ และพืชที่จะใช้ปลูกแต่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับมากกว่า เกษตรประณีต 1 ไร่ นอกจากจะเป็นทางออกของเกษตรกรที่กำลังแสวงหาทางเลือก ยังเป็นพื้นที่ 1 ไร่ ที่ปราชญ์ชาวบ้านแต่ละท่านที่สั่งสมกันมาเนิ่นนาน การทำเกษตรประณีตซึ่งเป็นระบบเกษตรในวิถีแห่งเศรษฐกิจพอเพียง จะสามารถช่วยให้ชาวบ้านในพื้นที่ภาคอีสานดำรงวิถีพออยู่พอกิน มีสุขภาพดี ได้อย่างมีความสุข

5.รูปแบบชุมชนกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ในช่วงเวลาที่ผ่านมากการพัฒนาประเทศไทย พยายามเปลี่ยนจากรากฐานของประเทศเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยขาดความพร้อมทั้งด้านความรู้ และภูมิปัญญาในด้านอุตสาหกรรม ทำให้สังคมไทยไม่พร้อมที่จะรองรับความเสี่ยง จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างต่าง ๆ ภายในประเทศ ทำให้เกิดผลเสียหายในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ จากพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานให้ประชาชนชาวไทย เพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันนั้นในด้านสิ่งแวดล้อม ยังขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นเพื่อให้สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้อย่างถูกต้องในทุกภาคส่วน สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงมีการจัดทำตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยได้หยิบยกกรณีศึกษา ได้แก่ ภาคเกษตร ภาคการผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคบริการ และภาคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นแนวทางศึกษาในการจัดทำตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียง

โดยเน้นความเชื่อมโยงของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่คำนึงถึง ภูมิคุ้มกัน พอประมาณ ความมีเหตุผล ภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม

5.1 ทูทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการของผู้เข้าร่วมโครงการ

วิธีการจัดการเงินของประชาชนแต่ละหมู่บ้านส่วนใหญ่ ก็จะมีภาระหนี้สิน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย ลดต้นทุน และมูลค่าเพิ่ม เป็นความพอเพียงในระดับที่สามารถพึ่งพาตนเองและผู้อื่นคือ ไม่เป็นหนี้ และการทำบัญชีรายรับรายจ่าย จะเป็นในลักษณะการรู้จักตนเองลดการฟุ้งเฟ้อ และลดความเสี่ยงในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งพบว่าในทุกกรณีศึกษานั้น มีวิธีการจัดการเงินในรูปแบบต่างๆ อาทิ มีการออมในรูปแบบสหกรณ์หมู่บ้านชุมชน และมีการออมในรูปแบบของทรัพยากรธรรมชาติ ที่ชาวชุมชนมีความรู้รักและหวงแหนทรัพยากร และใช้อย่างเพียงพอ สมณะเพื่อการดำรงชีวิตเท่านั้นทำให้ลดปัญหาของการตัดไม้ทำลายป่า

ระบบแลกเปลี่ยนชุมชนภูมิคุ้มกันชุมชน

ภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจหลังวิกฤติเศรษฐกิจ การไม่มีเงินบาท เป็นอุปสรรคในการผลิตและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ทั้งๆ ที่ในแต่ละชุมชนยังคงมีปัจจัยในการดำรงชีพและการผลิต เช่น วัตถุประสงค์ตามธรรมชาติและแรงงาน ความผันผวนของค่าเงินดอลลาร์และเงินบาทส่งผลกระทบต่อชุมชนแต่ละคนได้รับข้อมูลความต้องการสินค้าจากราคาตลาดเหมือนกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการผลิตสินค้าเหมือนๆ กัน และมักเป็นการผลิตเชิงเดี่ยวที่มีความเสี่ยง ในปัจจุบันแม้จะมีเงินทุนไหลเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น แต่ประชาชนในแต่ละชุมชนก็มีรายจ่ายสูง เกิดเป็นปัญหาภาระหนี้สินเพิ่มพูน การสร้างระบบแลกเปลี่ยนย่อยๆ ขึ้นมาในท้องถิ่นจะทำให้เกิดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนในท้องถิ่น เป็นการให้ข้อมูลความต้องการสินค้าในท้องถิ่น กระตุ้นการผลิตเพื่อการพึ่งตนเองในชุมชนและช่วยเหลือ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการติดตามและประเมินผล

ในการติดตามและประเมินผลโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2553,2554 (หลังดำเนินการ) เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ซึ่งได้กำหนดหัวข้อและระเบียบการติดตามและประเมินผลโครงการ ดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การนำเสนอ

1. ประชากร (Population)

ประชากร คือ ประชากรที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2553,2554 องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการที่ตอบแบบสอบถามฯ จำนวน 100 ราย

กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2553,2554 กลุ่มเป้าหมายที่ทำการติดตามและประเมินผล และผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวข้อง โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึกในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือก คือ อำเภอเมือง บ้านท่าแร่ ต.ดอนหัน, อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน ต.สระแก้ว, อำเภอฆ้องชัย บ้านชีวังแคน ต.สวนหม่อน, อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก, อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร ต.พระบุ จำนวน 100 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล ได้แก่

1. แนวทางการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured interview : ssi) โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น คือ อำเภอเมือง บ้านท่าแร่ ต.ดอนหัน, อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน ต.สระแก้ว, อำเภอฆ้องชัย บ้านชีวังแคน ต.สวนหม่อน, อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก, อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร ต.พระบุ แบบสัมภาษณ์ มี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจความคุ้มค่าและสมประโยชน์ของโครงการ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ/แสดงความคิดเห็น

2. แนวทางการสัมภาษณ์ (interview Guide) เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ตามวัตถุประสงค์ และตามกรอบแนวคิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นประจำปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2554 แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างปลายปิดและปลายเปิด ให้ผู้เข้าร่วมโครงการตอบ ตามแบบที่กำหนดไว้ แจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 100 ชุด ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 100 ราย

2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น คือ อำเภอเมือง บ้านท่าแร่ ต.ดอนหัน, อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน ต.สระแก้ว, อำเภอมัญจาคีรี บ้านชีวังแคน ต.สวนหม่อน, อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก, อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร ต.พระบุ จำนวน 100 ราย

4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤษภาคม-กันยายน 2555

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลจากแบบสอบถามสัมภาษณ์ แนวทางการสัมภาษณ์ แนวทางสังเกต การจัดบันทึกภาคสนามนำข้อมูลมาจำแนกเป็นหมวดหมู่เรียบเรียงเกี่ยวกับกิจกรรมตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นสำคัญ ความคิดเห็นแต่ละชุดเป็นช่วงๆ เก็บบันทึกข้อมูลไว้ ตรวจสอบกับข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้อง บางประเด็นข้อมูลไม่ครบถ้วนจะได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติม และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

6. การนำเสนอ

จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลในรูปแบบของความถี่ร้อยละในเชิงพรรณนา ในบทที่ 4 ในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ และแสดงรายละเอียดในประเด็นคำตอบต่าง ๆ ได้จากแบบสอบถามของประชากร ค่าสถิติที่ใช้จะเป็น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และสรุปผลการติดตามในภาพรวมจะแสดงอยู่ในบทที่ 5 แล้วรวบรวมเป็นรูปเล่ม รายงานผู้บริหาร และลงใน Website ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชน และผู้สนใจทราบต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการติดตามและประเมินผลความคุ้มค่าโครงการ1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2553,2554 ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์
- ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ
- ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจความคุ้มค่าและสมประโยชน์ของโครงการ
- ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ / แสดงความคิดเห็นข้อคิดเห็นอื่น ๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ ปีที่เข้าร่วมโครงการ ข้อมูลปรากฏดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 100 ราย เป็นชาย 40 ราย หญิง 58 ราย อายุอยู่ในช่วง 51-60ขึ้นไป ปี มากที่สุด (48 ราย) รองลงมา อายุ 41-50 ปี (33 ราย) อายุ 31-40 ปี (15 ราย) อายุ 20-30 ปี (2 ราย)

ระดับการศึกษา พบว่า ประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) มากที่สุด (72 ราย) รองลงมา มัธยมต้น-ปลาย (20 ราย) ปวช.-ปวส. (6 ราย)

สถานภาพ เป็น อยู่ด้วยกัน จำนวน (43 ราย) รองลงมา แต่งงาน จำนวน (37 ราย) โสด จำนวน (16 ราย) หม้าย จำนวน (2 ราย)

ปีที่เข้าร่วมโครงการฯ มากที่สุด ประจำปี 2553 มีจำนวน 90 ราย รองลงมา ประจำปี 2554 จำนวน 8 ราย

ส่วนที่ 2 แนวทางการใช้ชีวิตของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่การใช้ชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการใช้ชีวิต ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชุมชนและคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และมีความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจความคุ้มค่าและสมประโยชน์ของโครงการ

หลังจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ส่งเสริมโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ให้เสริมสร้างเพิ่มความรู้ให้กับชุมชนประชาชนสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ความพึงพอใจความคุ้มค่าประโยชน์ของโครงการที่ประชาชนได้รับ ชุมชนอำเภอเมือง บ้านท่าแร่ ต.ดอนหัน, อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน ต.สระแก้ว, อำเภอมัญจาคีรี บ้านชีวังแคน ต.สวนหม่อน, อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก, อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร ต.พระบุ จำนวน 100 ราย ที่เก็บข้อมูลจากประชาชนส่วนใหญ่ทุกครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความพอใจกับโครงการนี้เป็นอย่างมากนอกจากจะได้ความรู้ใหม่ ๆ ในการใช้ชีวิตประจำวันโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พ่อหลวงของเรา ประชาชนทุกคนต่างได้ร่วมกิจกรรม สร้างความสามัคคีด้วยกัน ได้พบปะพูดคุยกันนำปัญหาที่มีมาปรึกษาหารือกันช่วยกันคิดช่วยกันทำได้ร่วมกิจกรรม ประชาชนส่วนใหญ่จะเน้นในกิจกรรม ปลูกผักปลอดภัยสามารถเปลี่ยนชีวิตของเกษตรกรได้จึงมีการรวมกลุ่มในนาม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชนขึ้นมีที่สร้างเครือข่ายของชุมชนมีสมาชิกกว่า 50 ราย ปลูกผัก ผลิตผักหลากหลายชนิด อาทิ ผักบุ้ง กะเพรา โหระพา ใบแมงลัก ผักชีฝรั่ง หน่อไม้ฝรั่ง หน่อไม้บ้าน ผัดสด ถั่ว แตง ข้าวโพดอ่อน มะละกอ พริกขิงข่าตะไคร้ โดยมีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอนเพื่อส่งขายในตลาดใกล้บ้าน และมีพ่อค้าคนกลางมารับไปขายส่งออกทั้งในและนอกประเทศ ทั้งนี้ ราคาผักที่เกษตรกรได้รับนั้นจะประกันราคาไว้ที่กิโลกรัมละ 10-จนถึง 100-150 บาท แล้วแต่ชนิดผัก ทำให้มีรายได้ที่แน่นอนและสม่ำเสมอ ทำการเกษตรมาทุกรูปแบบแล้ว ทำนา ทำไร่ ทำสวน แต่ไม่เคยมีเงินเก็บเลย แต่ในขณะนี้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการต่างมีเงินเก็บเงินออม ผักไว้ในธนาคาร สหกรณ์ บางคนไม่มีหนี้สินเลย บางคนก็หนี้สินลดลง เกิดความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น จากที่เมื่อก่อนทุก ๆ อำเภอที่ได้เข้าไปส่งเสริมความรู้ให้เป็นชุมชนที่ยากจนมาก่อน แต่ปัจจุบันนี้ทุก ๆ คน พึ่งตนเองได้ด้วย การปลูกผักปลอดภัยขาย ใช้ความรู้และประสบการณ์เดินที่มี บวกกับโอกาสและความรู้ใหม่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น สุขภาพก็ดีขึ้นด้วย เพราะทุกครัวเรือนทุกครอบครัวกินผักที่เราปลูกเองกับมือ นางสุนทร ศิริจันทร์ บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 10 บ้านท่าแร่ ตำบลดอนหัน อำเภอเมืองขอนแก่น หรือเรียกขานกันในชุมชนว่า ป้าเนตร เล่าให้ฟังด้วยใบหน้าที่เป็นยิ้ม

นอกเหนือจากผู้บริโภคจะมีความปลอดภัยแล้ว สิ่งสำคัญที่ชุมชนบ้านท่าแร่ได้รับคือวิถีชีวิตใหม่ที่ปลอดภัยจากการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นวิถีที่มีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ตนเอง และสิ่งแวดล้อม ใช้เหตุผลและความรู้ในการเลือกที่จะประกอบอาชีพ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้ต่อไปในอนาคต การปลูกผักเลี้ยงชีพ จึงเป็นทางเลือกที่ชุมชนแห่งนี้เลือกเดินมาอย่างถูกต้อง และอีกหลาย ๆ อำเภอที่เข้าร่วมโครงการฯ ขอขอบพระคุณ นายพงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์ ขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ กองแผนและงบประมาณ คณะเจ้าหน้าที่ตรวจติดตามและประเมินผล องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่มอบสิ่งดี ๆ ให้กับประชาชนชุมชนทุก ๆ อำเภอที่ดีเสมอมา

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจความคุ้มค่าและสมประโยชน์ของโครงการ

สิ่งที่น่าภูมิใจประชาชนและชุมชนกล่าวขานกันว่า ความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ล้วนเกิดจากภูมิปัญญาที่เกิดจากการลองผิดลองถูกเรื่อยมา จนในที่สุดได้ค้นพบว่า ความสมดุลคือสิ่งที่ธรรมชาติต้องการ ดังนั้นเมื่อสวนครัว สัตว์น้ำ สัตว์บก พืชผักสวนครัวชนิดต่างๆ ล้วนปราศจากสารเคมี ดังนั้นเราจะได้ระบบนิเวศจึงเข้าสู่ภาวะปกติ

นายสมบุรณ์ วงวาท บ้านชีวังแคน อำเภอมัญจาคีรี ท่านเล่าว่า ชอบที่จะมีชีวิตแบบที่เป็นอยู่ ชอบพึ่งตนเองชอบศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติของ พืช สัตว์ ต้นไม้ยืนต้น ทำอย่างไรเราจะอยู่กับธรรมชาติให้ได้ คุณสมบุรณ์ เป็นอีกคนหนึ่งที่มีความสามารถอยู่กับธรรมชาติใช้ชีวิตแบบพอเพียงและเป็นต้นแบบ ตัวอย่างของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากจะปลูกพืช เลี้ยงกบ เลี้ยงปลา เพาะพันธุ์ลูกกบขายจำหน่าย สร้างรายได้ให้กับครอบครัวอย่างเป็นกอบเป็นกำแล้ว ยังมีนักเรียนนักศึกษา นักวิจัยต่างๆ มาขอดูงานศึกษาระบบธรรมชาติการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองใช้ชีวิตแบบพอเพียง ทุกครั้งที่มีคนมาเยี่ยมที่สวน ก็จะเล่าเรื่องวิธีการพึ่งตนเอง วิธีการพึ่งพิงของสัตว์ และพืชผักสวนครัวชนิดต่างๆ เมื่อมีหน่วยงานต่าง นักวิจัย นักศึกษา จะชอบฟังเรื่องการฝึกตนเองให้เข้ากับธรรมชาติให้ได้ ระบบธรรมชาติจะไม่ทำร้ายเรา นอกจากมนุษย์จะไปทำลายธรรมชาติก่อน สัตว์เลี้ยงกลปลาตุก ปลาจากธรรมชาติแม่น้ำชี สิ่งเหล่านี้และที่ทำให้ชีวิตผมมีความสุข และมีอยู่มีกินถึงทุกวันนี้ คุณสมบุรณ์ กล่าวอีกว่า ผมมีความยินดีที่นอกจากสวนเรียนรู้ที่ผมมีอยู่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนอื่น ๆ ด้วยแล้ว ไม่เหนื่อยเลยเมื่อเห็นผู้คนติดต่อมาเพื่อที่จะมาดูงานที่แหล่งเรียนรู้ที่ผมได้สร้างด้วยความตั้งใจ ภูมิใจมาก คุ้มค่าและเกิดประโยชน์กับคนทุกคนที่สามารถจะนำไปปรับเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

สิ่งหนึ่งที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ ส่งเสริมเพิ่มรายได้ ที่สำคัญได้สร้างความสามัคคีแก่ชุมชน ได้พบปะพูดคุยกันได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ที่สำคัญไม่ต้องลงไปทำงานที่กรุงเทพฯ มีสวนครัว ปลูกพืชเลี้ยง กบ ปลา จับขายก็สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ เราได้เรียนรู้กับธรรมชาติทุกคนที่เข้าร่วมโครงการล้วนตระหนักว่าการใช้สารเคมีนั้นก่ออันตรายร้ายแรงแก่ ตนเองแก่ธรรมชาติและผู้อื่น และยังขาดคุณธรรมในการปลูกพืช ผักสวนครัวแล้ว ผลเสียที่ยิ่งใหญ่จะกลับมาทำร้ายตนเอง ทั้งด้านสุขภาพ อัตราการเจ็บป่วยที่สูงขึ้นทุกปี ทรัพยากรเสื่อมโทรมทั้งดินและแหล่งน้ำ แต่ด้วยความรู้ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้มอบให้และเรียนรู้ด้วยความมีเหตุมีผลในการเลือกทางเดินของชุมชนและชาวบ้านที่เริ่มจากคนกลุ่มเล็กๆ ที่เปี่ยมไปด้วยความตั้งใจจริง ความซื่อสัตย์สุจริต การที่ไม่ผลิตพืช ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เกินกำลังตนเองที่มีอยู่โดยไม่เร่งการเจริญเติบโตของพืชผักด้วยการใช้สารเคมี และใช้ชีวิตบนอยู่ความพอประมาณ ด้วยสมาชิกทุกคนหวังว่ากลุ่มเกษตรปลอดสารจะขยายปริมาณมากขึ้น เพื่อนำไปสู่สุขภาพที่ดีของคนในชุมชนทุกครัวเรือน และผู้บริโภคทุกคน สิ่งสำคัญที่สุดคือการได้สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ชุมชน ด้วยการพิสูจน์ให้เห็นถึง ความสุข ในการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ได้ทำการเกษตรวิถีธรรมชาติซึ่งถือเป็นเกราะป้องกันที่แข็งแกร่งท่ามกลางสังคมเกษตรสมัยใหม่ที่มีการใช้สารเคมีมากขึ้นทุกขณะ

ภายนอกและชี้ทางไปสู่การลด ละเลิก การใช้สารเคมี อยากเสนอให้ชาวนาหน้าใหม่ได้เรียนรู้ 3 สูตรในการทำนาคือ การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี การปรับปรุงบำรุงดินโดยไม่ใช้สารเคมี และการพัฒนาพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับเกษตรกรรมยั่งยืน

สิ่งหนึ่งอยากฝากให้ประชาชนและชาวนาทุกคน ให้นั่งทบทวนดูความเปลี่ยนแปลงที่เจ็บปวดของชีวิตชาวนา ซึ่งในอดีตแม้จะทำนาปีแต่ละครั้งก็พออยู่พอกิน เพราะไม่ต้องซื้อ สารเคมี ปุ๋ย และพันธุ์ข้าว ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา ผักแทบทุกชนิดก็มีอยู่เต็มนา ค่าแรงเก็บเกี่ยวก็ไม่ต้องลงทุน อาศัยลงแขกเกี่ยวข้าวเอาแรงกันที่สำคัญครอบครัวก็อบอุ่นเพราะอยู่กันพร้อมหน้า ไม่ต้องผลัดไถลูกหลานไปเรียนที่ไกลๆ เพียงเพื่อหวังว่า จะไม่ต้องกลับมาเป็นชาวนาหน้าดำ

อยากฝากอีกสิ่งหนึ่งว่า ครั้งมองดูปัจจุบันกลับพบว่า ชาวนาเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ทั้งพันธุ์ข้าว ปุ๋ย สารเคมี ล้วนต้องซื้อจากนายทุนทั้งสิ้น จากเจ้าของนากลายเป็นผู้เช่านา รับจ้างฉีดยาฆ่าแมลง แม้กระทั่งการเก็บเกี่ยวยังต้องแย่งชิงรถเกี่ยว รถไถ ที่สำคัญสุขภาพชาวนาทรุดโทรมลงมากในนาไม่เหลือสิ่งมีชีวิต ให้เก็บกิน ข้าพพืชผักที่ขึ้นตามนาก็ไม่สามารถเก็บกินได้เพราะเกรงสารพิษ ที่เลวร้ายคือครอบครัวและชุมชนล่มสลาย วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องการทำนาไม่มีให้เห็นอีกต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การประเมินผลความคุ้มค่า โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบความคุ้มค่าของผู้เข้าร่วมโครงการ และเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานโครงการในครั้งต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลโครงการใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ราย และทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 98 ราย โดยเจ้าหน้าที่และคณะทำงานติดตามและประเมินผลฯ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย สรุปผลการติดตามและประเมินผลตามหัวข้อ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล

1. เพื่อติดตามและประเมินผลโครงการว่าคุ้มค่า บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในการพัฒนาในครั้งต่อไป

2. สรุปผล

การติดตามและประเมินผลโครงการอาสา แบ่งการตรวจติดตามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การติดตามและประเมินผลโครงการ โดยแจกแบบสอบถามให้กับประชากรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ อำเภอเมือง บ้านท่าแร่ ต.ดอนหัน, อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน ต.สระแก้ว, อำเภอภูผาศรี บ้านชีวังแคน ต.สวนหม่อน, อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก, อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร ต.พระบุ

จำนวน 100 คน ประชากรตัวอย่าง 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS For Windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติแบบแจกแจงความถี่ และร้อยละ ส่วนข้อมูลประเด็นคำถามจากแบบสอบถาม ใช้ในการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เกณฑ์วัดระดับความพึงพอใจ ผลการประเมินและข้อเสนอแนะสรุปได้ ดังนี้

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 98 คน

แบบสอบถามมี 3 ส่วน

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์
- ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ
- ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจความคุ้มค่าและสมประโยชน์ของโครงการ
- ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ/แสดงความคิดเห็นอื่นๆ

1. ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม

การติดตามและประเมินผลผู้เข้าร่วมโครงการที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 98 ราย พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 เป็นหญิง 58 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 และไม่ระบุ 2 คน มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 มากที่สุด 48 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ต่ำสุด 20-30 ปี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ระดับการศึกษา ประถมศึกษาที่ 4 มี 72 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 ระดับการศึกษา มัธยมตอนต้น-ปลาย มี 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 ระดับการศึกษา ปวช.-ปวส มี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 สถานภาพ มากที่สุด อยู่ด้วยกัน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมา แต่งงาน 37 คิดเป็นร้อยละ 37.8 โสด 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 หม้าย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ปีที่เข้าร่วมโครงการฯ ปี 2553 มีคนรวมโครงการฯ 90 คน คิดเป็นร้อยละ 91.8 รองลงมา ปี 2554 มีคนเข้าร่วมโครงการ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2

2. แนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนผู้ร่วมโครงการ

โครงการนี้มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตหรือไม่

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ มีประโยชน์มากในการดำเนินชีวิตเพราะว่าการเข้าร่วมอบรมกับ อบจ.ขอนแก่น สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนประชาชนมีอยู่มีกินแบบเศรษฐกิจพอเพียง โครงการนี้สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่ร่วมโครงการได้เป็นอย่างดี

โครงการนี้สามารถสร้างการเรียนรู้และเพิ่มทางเลือกอาชีพให้กับประชาชนได้หรือไม่

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ ได้สร้างการเรียนรู้และเพิ่มทางเลือกให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี สามารถปรับเปลี่ยนความรู้เดิม เพิ่มความรู้ใหม่เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการใช้ชีวิต อย่างมีความสุขแบบเศรษฐกิจพอเพียง ฟังตนเองได้

โครงการนี้ทำให้ท่านสามารถปรับตัวของการดำเนินชีวิตให้กับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเป็นอย่างดี ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ตอบ ได้ เพราะการใช้ชีวิตอยู่ทุกพื้นที่ ทุกอำเภอทุกท่านสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเดิมที่เป็นอยู่ได้ การปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งดีที่ทุกคนต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม จึงเห็นได้ว่าการส่งเสริมกิจกรรมให้ความรู้ด้านโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นโครงการดีจึงอยากให้มีการจัดโครงการต่อเนื่องเสมอ

โครงการนี้สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้ท่านได้หรือไม่

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ ได้ โครงการนี้สามารถสร้างรายได้ให้เป็นอย่างมาก ยกตัวอย่าง อำเภอโนนเมืองขอนแก่น ชุมชนบ้านท่าแร่ ชุมชนนี้จะปลูกผักปลอดสารพิษขายในหมู่บ้าน และส่งที่ตลาดสด ในจังหวัดขอนแก่น และเขตอำเภอจังหวัดที่ใกล้เคียง และชุมชนอำเภอมัญจาคีรี บ้านชีวังแคน ชุมชนนี้ก็สร้างแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนได้ศึกษาวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายทำอย่างไรมนุษย์เราจะอยู่กับธรรมชาติได้อย่างมีความสุข เป็นแหล่งเรียนรู้ขนาดใหญ่ มีการเลี้ยงพันธุ์กบขาย เพาะข้าวกล้าไม้ต่างๆ พันธุ์ขาย ปลูกหญ้าแฝก ปลูกต้นไม้ที่ดูดซับน้ำได้เร็วเมื่อเวลาน้ำท่วม มีการศึกษาต้นไม้ชนิดต่างๆ ที่ปลูกได้ในเวลาน้ำท่วม พอมีกลุ่มหน่วยงานต่างๆ เข้าศึกษาเรียนรู้ จึงทำให้สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจความคุ้มค่าและสมประโยชน์ของโครงการ

โครงการนี้เกิดความคุ้มค่าและให้ประโยชน์กับท่านมากน้อยเพียงใด

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ มาก เพราะโครงการนี้ให้ประโยชน์ เกิดความคุ้มค่าสามารถลดค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตประจำวันได้ เช่น ถ้าเราปลูกพืชผัก สวนครัว มะละกอ ตะไคร้ ไม้กินเองก็จะทำให้เราไม่ต้องซื้อผัก สมประโยชน์มากโครงการนี้ ประชาชนได้รับความคุ้มค่าอย่างมาก

โครงการนี้ตรงกับความต้องการของท่านหรือไม่

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ ตรงตามความต้องการ เพราะ กิจกรรมโครงการที่ อบจ.ขอนแก่น ได้ส่งเสริมสร้างความรู้ใหม่ในการใช้ชีวิต แบบเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งโครงการที่ลงพื้นที่ ประชาชนและชุมชนมีความตั้งใจ ที่จะรับความรู้ในเรื่องการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นกิจกรรมโครงการที่ตรงตามความต้องการกับประชาชนทุกเขตอำเภอที่เข้าร่วมโครงการ มีโอกาสได้อยู่ถิ่นบ้านตนเองสร้างฐานะครอบครัวพึ่งตนเองในวิถีชีวิตพอเพียง

โครงการนี้สามารถลดรายจ่ายให้ครอบครัวได้ หรือไม่

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ โครงการนี้สามารถลดรายจ่ายให้ครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการได้ พืชผักปลูกกินเอง ปลาเลี้ยงเอง กบเลี้ยงไว้ขายและกินเอง กล้าพันธุ์ไม้ต่างๆ หน่อไม้ฤดูกลาง ปลูกผักสวนครัวไว้ใช้เวลามีกิจกรรมในหมู่บ้าน วัด หรือในงานเทศกาลประจำหมู่บ้านก็สามารถนำผักที่ปลูกมาขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้มาก ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการก็ได้ความรู้จากการอบรมขยายเครือข่าย ปลูกผักทำไร่นาสวนเกษตรตามพื้นที่ดินที่ตนเองที่มีอยู่ ทำให้สร้างรายได้ ลดรายจ่าย สามารถเป็นอาชีพเสริมทำให้ชุมชนประชาชนพึ่งตนเองได้

โครงการนี้ใช้เป็นทางเลือกในการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้หรือไม่

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ โครงการนี้ใช้เป็นทางเลือกในการสร้างอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้จริง สามารถเพิ่มรายได้จาก ถ้าชุมชนประชาชนได้รวมกลุ่มปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ ปลูกข้าวพันธุ์ไม้ไว้ขาย เพิ่มกิจกรรมต่อยอดได้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง ให้นักศึกษา นักเรียน หน่วยงานราชการ หรือสมาคมต่างๆ ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ สิ่ง que ทุกคนมาศึกษาทำให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่องในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว มีการส่งเสริม

การขายผักปลอดสารพิษ มีกิจกรรมสาธิตการปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงปลา เพาะพันธุ์ลูกกบ ลูกปลา อนุบาลไว้ขายให้ผู้เข้ามาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน นี่คือเหตุผลหลักที่เพิ่มรายได้กระจายรายได้ ให้กับชุมชน ประชาชน ต้นแบบที่ดีในการใช้ชีวิตพอเพียงในชุมชนนั้น ๆ

ท่านมีความสนใจ ฟังพอใจโครงการนี้ระดับใด

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตอบ มีความพึงพอใจมาก เพราะ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการต่างรู้สึกดีใจ ฟังพอใจอย่างมาก ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ให้โครงการที่ดี ๆ เสริมสร้างให้ความรู้ เกี่ยวกับการเกษตรอย่างยั่งยืน ฟังตนเองได้ ทำให้ชุมชนประชาชนมีความสุขอยู่ดี กินดี มีความรักใคร่ สามัคคีในชุมชน ได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มในชุมชนที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งกิจกรรมกันทำ สร้างแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ ที่พิเศษกว่านั้นคือ ประชาชนทุกอำเภอที่จัดกิจกรรมโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น ต้องการให้ ท่าน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น นายพงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์ ส่งเสริม กิจกรรมโครงการดีให้ ประชาชนชุมชนชาวจังหวัดขอนแก่น อย่างต่อเนื่อง ประชาชนมั่นใจในการ ส่งเสริมกิจกรรมดี ๆ จาก อบจ.ขอนแก่น มีความกระตือรือร้นเมื่อเจ้าหน้าที่ประสานงานว่าจะลงพื้นที่ขอ ดู กิจกรรมที่ทำไว้ แต่ละชุมชนมีความพร้อมหลาย ๆ ด้านแตกต่างกันไป โดยประชาชนส่วนใหญ่ทุกเขต ทุกอำเภอ ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า รักเจ้าหน้าที่ อบจ.ขอนแก่น รักท่านนายกพงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชก พงษ์ พร้อมทั้งจะพัฒนาขอนแก่นเราไปกับ อบจ.ขอนแก่น

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ / แสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ ต้องการให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ให้ความรู้ในการอบรม ส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ต้องการให้สร้างเส้นทางเข้าหมู่บ้านเพื่อสะดวกในการเดินทางเข้าไปในจังหวัดขอนแก่น ต้องการให้ผู้บริหารท่าน นายกพงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เข้ามาเยี่ยมชาวบ้านให้กำลังใจชาวบ้าน อำเภอเมือง บ้านท่าแร่ ต.ดอนหัน, อำเภอเปือยน้อย บ้านวังหิน ต.สระแก้ว, อำเภอมัญจาคีรี บ้านชีวังแคน ต.สวนหม่อน, อำเภอหนองสองห้อง บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก, อำเภอพระยืน บ้านใหม่ชัยพร ต.พระบุ ให้จัดโครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ในการอบรมทุกครั้งประชาชนได้ความรู้ที่ได้นำไป ปฏิบัติและเรียนรู้ทำให้มีความสุขในการใช้ชีวิตแบบพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้

ต้องการโครงการใหม่ๆ นอกจากโครงการนี้ ต้องการพันธุ์ ไม้ยืนต้น เสนอให้ ช่อมแซมในเรื่องระบบน้ำประปาหมู่บ้าน เครื่องสูบน้ำเพื่อทำการเกษตรปลูกพืช ผักสวนครัว ให้ อบจ.ขอนแก่น สถานที่จัดรถให้กับผู้มาศึกษาดูงานในการทำไร่นาเกษตรแบบพอเพียง ให้รัฐบาลสนับสนุน พันธุ์ สัตว์ให้ถูกต้องตามฤดูกาล ส่งเสริมให้ความรู้แล้วก็แวะมาเยี่ยมชมให้กำลังใจกลุ่มเกษตรกรบ้าง ไม่ใช่ว่าเสียบหายไปเลย จะปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ก็ไม่ได้ ประชาชนทุกคนต่างมองดูว่าการบริหารของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของเราถ้าให้ความสำคัญกับแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชนในชุมชน ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี แค่นี้ชุมชนประชาชนก็สามารถพึ่งตนเองได้ ก็ที่จะพึ่งตนเองได้ก็อยากให้ อบจ.ขอนแก่น มาให้การสนับสนุนส่งเสริมความรู้ใหม่ๆ โครงการใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ทุกๆปี

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านวังหิน ต.สระแก้ว อ.เปือยน้อย)

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านท่าแร่ ต.ดอนหัน อ.เมือง)

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านใหม่ชัยพร ต.พระบุ อ.พระยืน)

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านชีวังแคน ต.สวนหม่อน อ.มัญจาคีรี)

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก อ.หนองสองห้อง)

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก อ.หนองสองห้อง)

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก อ.หนองสองห้อง)

ภาพกิจกรรม โครงการ 1 อำเภอ 1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2553-2554 (บ้านหนองบัวแดง ต.หนองเม็ก อ.หนองสองห้อง)

